

[Landbrugsministeren.]

adgang er ikke en eengangsforanstaltning. Den kan, hvis ulempebetiingelsen ikke skønnes at stille sig i vejen, gentages ved hvert ejerskifte indenfor familiekredsen, indtil der kun er 56 000 kr.s grundbeløb tilbage under ejendommen.

Dette lovforslag er ikke uden fortilfælde. Som forslagsstillernes ordfører, det ærede medlem hr. Carl Petersen, fremhævede ved lovforslagets fremsættelse, har hans parti og også tidligere socialdemokratiske regeringer ved forskellige lejligheder stillet forslag om ekspropriationsbestemmelser med det formål at fremskaffe jord til oprettelse og supplerig af mindre landbrug. Disse forslag har dog aldrig vundet en sådan tilslutning, at de har kunnet gennemføres. Det gælder også sidste gang, et sådant ekspropriationslovsforlag var til behandling, nemlig ved statshusmandslovens behandling i 1948. Daværende landbrugsminister Bording havde dengang foreslået ekspropriationsregler, som i høj grad ligner de nu foreslåede, optaget i statshusmandslovens § 8. Forslaget dengang omfattede ligesom det nu foreliggende dels ekspropriation af tillægsjord, dels ekspropriation ved ejerskifter. Der blev imidlertid ved statshusmandslovens gennemførelse i 1948 opnået enighed om at lade ekspropriationsreglerne udgå af lovforslaget.

Ved gennemførelsen af statshusmandsloven var det den almindelige mening, at der med forkøbsretten efter lovens § 8 var givet et godt supplement til statens jordkøb i det fri marked, men det var naturligvis klart for alle, der medvirkede til lovens gennemførelse, at jorden ikke ad denne vej kunne skaffes frem straks, men at virkningerne først fuldtud ville slå igennem over en årrække, efterhånden som ejendommene kom i omsætning.

Det forekommer mig derfor ikke betimeligt, og navnlig ikke stemmende med forudsætningerne ved statshusmandslovens gennemførelse, at de ærede forslagsstillere nu, inden statshusmandslovens § 8 har haft lejlighed til at virke en passende årrække, har draget ekspropriationsspørgsmålet frem påny.

Staten har i kraft af forkøbsretten allerede i de forløbne år fremskaffet ikke ubetydelige arealer til oprettelse af nye brug og ikke mindst til tillægsjord. Det drejer sig dels om direkte benyttelse af forkøbs-

retten til overtagelse af en del ejendomme, dels om overtagelse af en del arealer, der afstås til staten mod, at jordlovsudvalget giver afkald på at benytte forkøbsretten ved restejendommens afhændelse. Statens jorderhvervelser i henhold til forkøbsretten er hidtil i hovedsagen sket fra de større ejendomme med grundbeløb 56 000 kr. eller derover, således som det også var forudsat ved lovens tilblivelse, og således må man vel også vente at det bliver fremdeles.

Det er i det hele taget forhastet på indeværende tidspunkt ikke alene at drage slutninger om virkningerne af jordlovene af 1948, men også at fremkomme med forslag som det foreliggende. Forbruget af jordfondens midler i indeværende finansår til erhvervelse af jord er større end nogensinde tidligere. Vi har over en længere årrække anvendt 5—6 mill. kr. af jordfondens midler, men i år har det vist sig, at vi må helt op på 14 millioner for at kunne imødekomme det behov, som der er blevet givet udtryk for. Jeg synes i og for sig, at det er det stærkeste vidnesbyrd om, at vi nu er nået dertil, at forkøbsretten virkelig for alvor er ved at sætte igennem.

Ved forkøbsrettens gennemførelse blev det tilstræbt at opnå en naturlig og rimelig balance mellem jordejernes og ansøgerens interesse. Den balance vil bortfalde ved en ekspropriationsordning som den, der her er foreslået. Forkøbsretten sætter jo ind på det tidspunkt, da båndet mellem ejendommen og dens ejer er svagest, nemlig når den hidtidige ejer træder fra, og inden en ny er kommet til og har etableret sig på ejendommen. I andre tilfælde, nemlig ved overdragelse indenfor den nærmeste familie, vil dog både den fratrædende og den nye ejer i al almindelighed såvel før som efter ejerskiftet have en stærk personlig tilknytning til ejendommen, og man har derfor taget den naturlige konsekvens heraf ved den gældende undtagelse i forbindelse med familieoverdragelse. Ejeren kan altså uantastet besidde sin ejendom i sin ejertid og tilrettelægge sine dispositioner på længere sigt, og hvis han har en søn eller en anden nær pårørende, som skal afløse ham, således at han også udover sin egen besiddelsestid har en stærk personlig interesse i ejendommen udover den økonomiske interesse i salgsværdien, kan han også uantastet disponere med henblik på sønnens eller slægtningens interesser.